

Omelija fil-Festa ta' San Pawl

Knisja Parrokkjali ta' San Pawl Nawfragu, il-Munxar

Il-Hadd 25 ta' Mejju 2025

L-E.T. Mons. Anton Teuma, Isqof ta' Għawdex

MIR-RELIĠJOŻITÀ GĦALL-FIDI

Għadna kif smajna lil Ġesù fil-Vanġelu (Ġw 14:23-29) jgħidilna sentenza importanti ħafna għall-fidi tagħna u għall-ħajja tagħna. Ahna nemmnu mhux għax immorru l-knisja, mhux għax nitolbu – dak ukoll – imma prinċipalment mhux għalhekk. Ahna nemmnu għax il-kelma li jgħidilna Ġesù nippruvaw ngħixuha fil-ħajja tagħna. U hawn diffiċli ħafna biex ngħixuha.

Meta kien ġej il-Papa Franġisku minn Malta għal Għawdex fuq il-katamarann, kont qiegħed nitkellem mal-Kardinal Pietro Parolin, li huwa s-Segretarju tal-Istat tal-Vatikan. Staqsieni liema hija l-ikbar diffikultà li ahna għandna fil-fidi fil-gżira Għawdxija, u jien qgħadt ngħidli li ahna nies li mmorru l-knisja u fil-parti l-kbira tagħna nagħmlu l-festi u nħobbu lil Alla, imma mbagħad ħafna drabi nibqgħu f'dik li ngħidulha reliġjożità popolari. Il-fidi ma tinzila fil-fond tal-qalb tagħna, ma tinzila hemm isfel, ma tmissx l-għazliet tal-ħajja tagħna. Ha ngħibkom eżempju. Jekk hija kellu xi jgħid miegħi, jiena ndum ingorr fija l-lanzita ma nafx kemm! Dak ifisser li l-fidi f'Ġesù lili ma messitnix, u nsib elf ġustifikazzjoni. Nista' nagħmel mhux festa, tnejn, tlieta lil San Pawl u lill-qaddisin kollha, imma l-fidi għadha biss reliġjożità popolari. Jew inkella għandi pika bejn familja u oħra, jew bejn raħal u ieħor... dan ifisser li l-fidi għadha ma niżlitx, għadha xi haġa superfiċjali, fil-wiċċ.

U qgħadt ngħidli hekk lil Parolin. U hu dar lejja u qalli: “Dun Anton, inti taħseb li l-fidi f'Ġesù hija xi haġa faċli?”. Imma kompli: “Imma b'daqshekk ma nistgħux nieqfu kemm li ngħixuha ahna l-ewwel u qabel kollox, u kemm li nkomplu nħambqu biex din il-fidi ma tibqax qoxra imma nibdew ngħixuha ta' veru kollha kemm ahna”. Għax ahna jirnexxilna b'mod eċċezzjonali nistaħbew taħt xi haġa biex niġġustifikaw żball li għalina ma jkunx aktar żball. L-importanti li l-kuxjenza ma tibqax tniggiżna. Meta l-Kelma ta' Alla ma tibqax tagħtina bil-ponn ġol-istonku tagħna, hemmhekk ahna nkunu waqafna nisimghu. Meta l-Kelma ta' Alla ma tibqax toqrosna, ifisser li ma għadniex nisimghu.

Għadna kif smajna dan ir-rakkont tal-miġja ta' San Pawl f'Malta, u nimgħew b'sensazzjoni. San Pawl għabilna lil Ġesù, mhux biss biex insiru nafu fuqu imma biex insiru nafu lilu u biex niehdu fuqna s-sentimenti tiegħu, l-atteggjamenti tiegħu, l-għazliet tiegħu, il-ħsibijiet tiegħu. U din hija diffiċli. Imma din hi l-fidi, u ahna 'l hemm irridu nimxu. Jekk ahna nieqfu nimxu 'l hemm, inkunu stagnajna. U nistgħu ngħidulha tradizzjoni, kultura, mod soċjali kif niltaqgħu, imma mhix fidi. Il-fidi hi aktar minn hekk. U dan ngħiduh b'mod speċjali illum fis-Solennità li qegħdin niċċelebraw fil-Parroċċa tagħkom, ta' dak li għabilna l-fidi, tal-Missier tagħna fil-fidi.

Għadna kif smajna din il-ġrajja li hi kollha kemm hi ġrajja ta' xewqa kbira ta' salvazzjoni – periklu ikrah u kbir, imma kull min qiegħed fil-periklu jixtieq b'xi mod isalva, b'xi mod jixtieq li ma jbatix, jew fl-aħħar mill-aħħar jixtieq li ma jmutx. It-tbatija għalfejn tbezzagħna? It-tbatija tbezzagħna għax fl-aħħar mill-aħħar ġustament tbezzagħna l-mewt. Imma għalina li nemmnu l-mewt ma għandhiex l-aħħar kelma. Jien nemmen li wara l-mewt hemm ħajja oħra? Dan mhux biss qaluhulna Ġesù u Pawlu, imma dan ġara lil Ġesù. L-istess Iben ta' Alla ġarrab it-tbatija u l-mewt tiegħu fuq is-salib, id-difna u l-qawmien. U dan għalfejn? Biex jurina li

aħna li aħna wlied Alla, u wlied il-bniedem ukoll bħalma hu kien Bin il-bniedem, ngħaddu mill-istess ġrajjet – il-ħajja, it-tbatija, il-mewt, id-difna u l-qawmien kollha kemm aħna.

Allura aħna meta nqisu u niġġudikaw il-ħajja, ma nistgħux nikkunsidrawha biss sal-mewt, għax inkunu qegħdin inħallu barra biċċa importanti, biex ma ngħidx il-biċċa l-aktar importanti tal-istorja tagħna. Mhux se nidhol fuq jekk hemmx ħajja jew le wara l-mewt. Imma ta' min nippruvaw napprofondixxu sakemm tasal l-istess xjenza, għax illum anki x-xjenza għandha ħafna bibien miftuħin, għandha ħafna *unknowns*, hemm ħafna mistoqsijiet, ma tafx x'jiġri wara l-mewt. Anzi, hawn xjenzati kbar li jirkellmu fuq kuxjenza superjuri li tmur 'l hinn min-newroni li jiduru f'moħħna u li jmutu mal-mewt tagħna. Imma mhux l-iskop tagħna llum li nirriflettu fuq il-ħajja wara l-mewt.

Ejjew nirriflettu ftit fuq dak li f'pajjiżna qegħdin nitkellmu u niddiskutu fuqu: il-kwistjoni tal-ewtanazja assistita. Anki hawn, biex inkunu ċari, ix-xewqa profonda li hemm hi li nevitaw it-tbatija. Din hija xewqa fiha nfisha tajba u sabiħa, u allahares xi hadd imeriha. Għax jekk jien niġi hawn quddiemek u ngħidlek: 'Għandek bżonn tbatì. Trid tbatì!', tgħid: 'Jew dan moħħu mar, jew inkella m'aħniex nifhmuh'. Li nevitaw it-tbatija mhux biss bżonn, imma dmir ta' min hu responsabbli. Imma hemm mod u mod kif tevita t-tbatija. Hemm modi differenti kif naslu għal dan il-għan li kollha kemm aħna naqblu fuqu. Ilkoll kemm aħna naqblu li l-bniedem sal-aħħar mument ta' ħajtu għandu dritt jgħix b'dinjità. Imma kif se jgħix sal-aħħar mument ta' ħajtu b'dinjità? B'liema mod? Jiena naħseb li jekk inwasslu lil xi hadd (għax il-kelma tagħna tgħodd) biex jagħmel dak li qed ngħidulu 'ewtanazja assistita' – li fil-fatt mhix ħlief suwiċidju assistit –, aħniex Knisja, aħniex Stat, aħniex tobba, aħniex psikologi, aħniex soċjetà b'mod ġenerali, aħniex familja... inkunu niddikjaraw ilkoll kemm aħna flimkien falliment tan-nuqqas ta' kapaċità tagħna li nwasslu persuna b'mod trankwill u seren sal-mument tal-mewt tagħha naturali, mingħajr ma nħalluha lilha stess tgħix fid-disperazzjoni. U dan hu falliment kbir! Meta aħna m'aħniex kapaċi ngħinu persuna tasal b'serenità sal-aħħar mument tal-mewt tagħha, il-mixja naturali tal-ħajja, aħna falluti: fallejna bħala Knisja, fallejna bħala Stat, fallejna bħala sptar, bħala medicina, bħala politiċi, bħala soċjetà, u fallejna bħala familja.

Ma nkunux fallejna meta naqdbu din l-attitudni li smajna llum fil-Qari sabiħ tal-Atti tal-Appostli (27-28), li kollha kemm huma jingabru qaqoċċa biex isalvaw. Hinn minnhom il-baħrin li ndunaw li kien wasal l-aħħar tad-dinja – għax hekk jiddeskriviha San Luqa, il-kliem li juża hu 'spiċċa kollox!' – qatgħuha li jaħarbu: 'Nissugraw xortina biex, jew immutu weħidna, jew jista' jiġri li nsalvaw'. Pawlu jinduna u jgħid lill-kaptan tal-ġifen li jekk se jtilqu dawn, se jmut kulhadd! Interessanti dik l-espressjoni ta' Pawlu: 'Jekk se jtilqu dawk, ma nsalvawx'. Xi jfisser dan? Kemm tlifnieha din mill-mentalità tagħna ta' poplu Malti u Għawdxì! Kemm tlifnieh din is-sens ta' komunjonu ta' familja, dan is-sens ta' flimkien! Intom tafu x'kien jiġri meta xi hadd ta' qabilna kien jasal fl-aħħar u sejjer imut? Kien jingabar ir-raħal kollu mal-qassis f'purċissjoni biex ma jmutx waħdu. Min kien se jhossu waħdu! Illum inħossu l-bżonn li nitilqu minn din id-dinja, għax inħossuna żejda minn tant kmieni, kultant anki miċ-ċkunija. Tfal diġà zgħar jagħmlu l-iljieli fiċ-childcare centres – orfanatrofji ta' żmienna! X'ma jhossx il-bniedem li jrid jitlaq minn din id-dinja! Spiċċa s-sens ta' familja, ta' komunjonu. U hawn inħoss li fallejna bħala Knisja. Wara daqshekk snin ta' predikazzjoni, daqshekk snin ta' katekiżmu, daqshekk snin ta' tagħlim, fejn hi l-fidi f'Ġesù, li tahtu sal-aħħar mument kien hemm Marija, Ġwanni, Marija Maddalena, in-nisa... u d-demmi iċarċar nieżel? Kienx hemm xi ġrajja hekk kiefra daqs din? Izda dawk kienu hemm.

U dan San Pawl ipprittkahulna fl-Ewwel Ittra lill-Korintin: “Huwa skandlu għal-Lhud u bluha għall-pagani”, bħalma hu ġenn għalina. Is-salib għalina ġenn, bluha. Li tbatu hu bluha, ġenn. Imma għal dawki li jemmnu, “huwa l-qawwa ta’ Alla u l-ġherf ta’ Alla” (ara 1:22), għaliex jekk aħna bħala soċjetà nkunu kapaċi verament nakkumpanjaw persuna b’mod mediku, dan hu suffiċjenti – dik li ngħidulha l-kura paljattiva. Mhux biżżejjed il-morfina, li minflok li l-bniedem imut b’dinjità, tistordih, bil-mod il-mod teqridlu l-organi interni tiegħu u jispiċċa biex imut. Hemm modi oħrajn ta’ kif tagħmel kura paljattiva. Inħarsu lejn pajjiżi żviluppati aktar minna, imma hemmhekk hemm flus x’tinvesti, ħafna aktar minn injezzjoni li toqtlok biex ma tagħmilx erba’ xhur oħra tiddependi minn persuni oħrajn. Il-kura paljattiva hi l-ewwel u qabel kollox mod differenti u pożittiv li jirrispetta l-ħajja mill-bidu nett sal-aħħar nett tagħha.

Aħna ngħixu bl-illużjoni li l-ħajja hi tagħna. Mhix tagħna l-ħajja! Aħna sibna ruħna fil-ħajja. Sibna ruħna fuq dan il-karettun. Sibna ruħna fuq din it-tren. Indunajna f’ċertu punt ta’ ħajjitna li xi hadd irregalalna don kbir. Imbagħad nagħmlu ftit snin, u nistordu, u naljenaw ruħna li aħna sidien tal-ħajja tagħna. U nista’ nagħmel li rrid, immur fejn irrid! U mbagħad nerġġhu nibdew neżlin, għax l-anzjanità hekk tagħmillek: tfakkarni fir-realtà li jiena niddependi, jiena m’iniex awtosuffiċjenti, jiena ma għamiltx lili nnifsi. U nirribella: din ma rridhiex, ma naċċettahix din li jien niddependi minn haddiehor u li jien dgħajjed. Irrid nibqa’ kif kont ta’ tletin sena, ta’ għoxrin sena. L-illużjoni ta’ żmienna! Nista’ nsemmi kollox: il-media soċjali... żgħażaġh għal dejjem! Kultant inkunu taċ-ċajt. Imma llum nistgħu nakkumpanjaw persuna bil-kura paljattiva. Illum ix-xjenza kapaċi tniżżel verament fil-minimu tiegħu l-uġiġh, imma kollox jiswa l-flus. Jien naħseb aħjar ninvestu l-flus b’dak il-mod, milli ninvestu hom mod iehor.

Barra l-akkumpanjament mediku hemm l-akkumpanjament psikoloġiku. Ħafna xogħol tajjed jagħmluh il-Hospice, imma anki l-Hospice limitati. Hija organizzazzjoni privata, imma jagħmlu ħafna xogħol tajjed, ta’ akkumpanjament psikoloġiku lil persuni li jkunu waslu fit-tarf ta’ din il-ħajja. U min jgħidli lili li fl-aħħar ġurnata ta’ ħajti ma nħossx il-bżonn li nsejjaħ lil xi hadd biex inkellmu u nirranga miegħu? Min jgħidli lili li forsi fl-aħħar mument ta’ ħajti ma nħossx il-bżonn li nersaq lejn Alla? Għalfejn għandi minn qabel nipprevedi u niddeċedi jien fuq it-tmiem ta’ ħajti bl-illużjoni li jiena għandi saħansitra kontroll fuq il-mewt? Din l-illużjoni hija att kbir ta’ supervja tal-bniedem. Jiena naf li qed nitkellem fuq affarijiet delikati u ibsin ta’ tbatija, imma nista’ ngħid bħal ħafna minnkom ukoll li messejt ħafna mat-tbatija. Allura bħalma kulhadd jista’ jitkellem, anki aħna nistgħu nitkellmu, anki jien nista’ nitkellem. Hemm modi u modi kif nistgħu nakkumpanjaw persuna sal-mewt.

Hemm imbagħad l-aspett spiritwali. Aħna li qegħdin hawn, qed nagħmlu Festa lil San Pawl. Toħroġ aktar minn nofs Malta għall-festi, biex ma ngħidx Malta kollha! Fejn hu l-aspett spiritwali? Fejn hu l-akkumpanjament spiritwali fil-mument tal-mewt? Forsi anki htija tagħna wkoll, għax il-mewt tant bdiet tbeżżagħna, għax din il-problema fuq kollox hija l-biża’ mill-mewt u l-illużjoni li nirbħu l-mewt u l-mument meta tiġi. Hemm qiegħed kollox: fil-biża’ mill-mewt. U meta nisma’ l-argument ‘biex ma nbeżżgħux in-nies’... ma ninsewx li jekk hemm proposta ta’ liġi li hija mibnija fuq il-biża’, hija din: fuq il-biża’ mit-tbatija, fuq in-nuqqas ta’ aċċettazzjoni tal-fragilità tal-umanità tagħna, in-nuqqas ta’ aċċettazzjoni ta’ dak li aħna.

U hawn problema serja li titfagħna biex nitkellmu mhux fuq il-kwalità tal-mewt, imma fuq il-kwalità tal-ħajja. Forsi aktar faċli li nitkellmu fuq il-kwalità tal-mewt, u nistordu u naljenaw ruħna fuq il-kwalità tal-mewt, u nibqgħu hemmhekk, milli nitkellmu fuq il-kwalità tal-ħajja li

qeghdin nghixu. Il-kompetizzjoni saret il-hobż tagħna ta' kuljum: kif nidher, kemm għandi degrees, kemm naqla' flus, kemm għandi proprjetà. U t-tfal? Morru fi grawnd tal-futbol – hafna minnkom tkunu hemm. Morru u araw x'tisimghu minghand il-ġenituri. Araw x'tisimghu fil-familji wara logħba futbol meta l-kowċ, forsi għandu sittin u jrid jilgħab sebgħa – jew meta tmur tajjeb, hdax – kif se jagħmel dan biex jilgħabhom kollha, għax inkella l-ġenituri jibilgħuh! Il-kompetizzjoni saret il-kwalità tal-ħajja. Ġesù jgħidilna: Għinu lil xulxin, aqsmu ma' xulxin, batu għal xulxin. Il-kompetizzjoni x'tagħmel? Tagħmel hafna *outcasts*. Titfa' hafna nies 'il barra. Ikollok il-ftit u l-hafna jhossuhom barranin, ihossuhom mormijin, ihossuhom barra mil-familja, mis-soċjetà. Ejjew nirrealizzaw li aħna digà qeghdin nghixu f'din il-mentalità. Imbagħad naturali li nsiru soċjetà tax-*shortcuts*!

Nixtieq nikkonkludi din ir-riflessjoni billi l-ewwel u qabel kolloxx inhegġegħ lilna s-saċerdoti u lilkom l-Insara li qeghdin hawn, u dawk li qeghdin jisimghu – l-Insara li huma kuntenti u li jzommu li huma Nsara: Ejjew nerggħu nghixu dak li għallmuna ta' qabilna b'modi godda, għax ma nistgħux nghixu f'soċjetà antika. Ejjew inkunu qrib il-marid. Ejjew naghmlu l-ministeru tal-konsolazzjoni hdejn is-sodod tal-isptar u hdejn is-sodod tal-anzjani u l-morda li għandna fid-djar. Ejjew ma nhallu lil hadd ihossu piż. Din hija responsabbiltà tagħna issa. Ejjew aħna – saċerdoti, kappillani, kappillani tal-isptar – inkunu verament hdejn il-marid bħala support u sostenn. 'Hemmhekk ha ssibni lili ha ngħinek, ha nzommlok idejk dak il-mument meta inti sejjer, meta int se titlaq u thossni mieghek, thossok mieghi, mhux thossok mejjet digà xhur qabel – mormi pparkjat xi mkien, jew f'xi sodda l-isptar jew f'dar tal-anzjani'. Ejjew aħna l-Insara – jien l-ewwel, jien l-Isqof – inkunu aktar konxji minn din il-missjoni li għandna li nakkumpanjaw lill-persuna l-aktar fid-dgħufija tagħha. Il-maqlub ta' kif tgħid is-soċjetà. In-nies iduru ma' min hu sinjur, ma' min għandu proprjetà, ma' min hu famuż, mhux ma' min hu dgħajjef, mhux ma' min hu xiħ u jinten.

Dan ifisser nghixu l-fidi: dak li qal Ġesù fil-Vaġġelu tal-lum: 'Minn dan intom tkunu tafu li thobbuni, jekk tisimghu u twettqu l-kelma tiegħi'. Imma mbagħad Ġesù jwegħedna xi haġa sabiha hafna: li meta nimxu warajh, meta nisimghu l-Kelma tiegħu u nwettquha, nirbħu t-taħwid fil-moħħ: "*Thallux qalbkom tithawwad*". Kemm għandna bżonn inneħħu t-taħwid minn moħħna. Kemm għandna taħwid go moħħna! U l-oħra l-biża'. Hafna għazliet li naghmlu huma mibnijin fuq il-biża'. L-istorja l-oħra tad-droga li issa nsejnieha, blajnieha, inbniet fuq il-biża' li ma nkunx kuntent, il-biża' li ma nkunx sew, il-biża' li ma nkunx kapaċi naffronta problema jew diffikultà. Ġesù qed jgħidlek le. Qed jgħidlek: 'Jekk jiena mieghek, int kapaċi taffaċċja kolloxx. Ilqagħni bil-verità f'ħajtek, aċċettani bil-verità f'ħajtek'.

Ġesù jneħħilna t-taħwid u l-biża' mill-moħħ, u jagħtina s-sliem, iżda mhux kif tagħtihulna d-dinja. Qalha ċar. Is-sliem tad-dinja x'inhu? Flus, apparenza, proprjetà, nikkmanda jien, u l-kompetizzjoni li ggħibek waħdek. Irriflettu kif dawk li jkunu mieghek ikunu jew jibzgħu minnek jew iridu xi haġa minghandek. Ġesù qed jgħidilna: "*Min ihobbni jħares kelmti*". San Pawl illum qalilna: 'Jew flimkien, jew negħrqu kollha kemm aħna'.

Ejjew nitolbu lil dan il-Qaddis tagħkom li intom tant thobbu biex jagħtina li ngħaddu dejjem aktar mir-religjożità popolari għall-fidi vera.